

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

qui matrimonium contrahant, & per ejus usum bono communi propagationis & conservationis speciei subveniant.

Secunda verò pars hac ratione suadetur: Pro-
26 pagatio generis humani est magis necessaria, quam defensio Reipublicæ: At singuli in particulari tenentur Rempublicam tueri in casu extremæ necessitatis: Ergo multò magis tenentur omnes in particulari ad contrahendum matrimonium in casu necessitatis, ad conservationem speciei, & propter bonum commune. Unde initio mundi, & post diluvium, præceptum de matrimonio singulos in particulari obligabat. Nunc verò, sufficienter multiplicato humano genere, non est cur dicamus singulos ad matrimonium obligari, vel communiter, aut Principes, ut cogant aliquos ad illud inendum, cum ad matrimonium homines per se sint satis propensi. Unde Hieronymus Joviniano respondens ait: *Dices si omnes virgines fuerint, quomodo subsistet mundus? Noli metuere, ne omnes virgines fiant, difficilis res est virginitas, & ideo rara.* Ex quo probata manet tertia pars conclusionis, quæ asserit, extra casum necessitatis, & quando sufficienter propagatum est genus humanum, præceptum de matrimonio, nec singulos in particulari, nec totam Rempublicam, vel rectores ejus obligare; quia finis talis præcepti obtinetur per voluntatem liberam hominum in particulari. Sicut ego excusor à præcepto elemosynæ respectu alicujus pauperis, si aliquis me præveniat, largiendo illi elemosynam. Unde S. Thomas hic art. 2. ad 1. loquens de præcepto matrimonij ait: *Præceptum illud non est revocatum, nec obligat unumquemque nisi illo tempore, quo paucitas hominum exigebat, ut quilibet generationi vacaret.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

27 Obijcies primò contra primam conclusionem: Si matrimonium sit ex inclinatione naturæ, sequitur quod virginitas & celibatus, quæ sunt illi contraria, sint contra inclinationem naturæ, & consequenter quid mali; quandoquidem quod est contra inclinationem naturalem, malum est: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud.

Respondetur negando sequelam Majoris, cum 22 enim inclinatio naturalis in homine ad matrimonium, sit rationalis, tunc solum naturaliter inclinatur & obligatur; quando recta ratio dicit illud esse necessarium ad conservationem speciei; ex quo fit quod virginitas & continentia non semper matrimonio sint adversa, sed solum quando recta ratio dicit, illud esse necessarium ad conservationem speciei; & tunc servare virginitatem est illicitum & malum. Quod explicari potest exemplo inclinationis naturalis quam habet homo ad sumendum cibum, eo ipso enim quod non sit ad sumendum semper cibum, sed solum quando recta ratio dicit illud esse necessarium ad conservationem individui, abstinencia à cibo, non semper contrariatur sumptioni cibi, considerata secundum quod ex inclinatione naturæ.

29 Obijcies secundo contra secundam conclusionem: Ad propagandum & conservandum alias species animalium, sufficit in animalibus inclinatio naturalis, cum delectatione: Ergo & in homine ad propagationem suæ speciei, subindeque superfluum est, huic inclinationi addere aliquod præceptum de matrimonio.

A Respondetur, concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem: disparitas est, quod homo, non obstante inclinatione naturali ad propagandum suam speciem, remanet tamen liber ad consentiendum vel dissentiendum tali inclinationi; & consequenter ne desit ab usu matrimonij, & procreatione liberorum, vel propter fecunditatem, vel propter alia incommoda, necessarium est præceptum de matrimonio & ejus actu.

Dices: Consilia Evangelica non adversantur præceptis: Ergo cum detur consilium de virginitate, ut patet ex illo Apost. 1. ad Corinth. 7. *Consilium autem do*, nullum potest esse præceptum de matrimonio & ejus actu.

B Respondetur, concessio Antecedente, negando Consequentiam; quia quando matrimonium cadit sub præcepto (tempore scilicet necessitatis, quo paucitas hominum exigeret, ut quilibet generationi vacaret) virginitas non est in consilio; & contra quando virginitas est in consilio sicut est modò, sufficienter multiplicato humano genere, non obligat præceptum de matrimonio.

Obijcies tertio contra tertiam conclusionem: Deus dixit primis parentibus Genes. 2. *Crescite & multiplicamini, & replete terram*: Sed forma illa loquendi exprimit præceptum de matrimonio: Ergo datur præceptum positivum de illo.

Respondetur Pererius lib. 4. in Genesim, his 33 verbis non exprimi præceptum, sed benedictionem quandam subjunctam nuptiis sicut aliis similibus, quæ brutis præcepti incapacibus dicuntur ibidem versu 22. Verum nihil obstat quominus utraque imperativè ut sonant dicta sint, sed diversimodè, pro diversâ capacitate hominum & brutorum. Unde melius responderetur, verbis illis contineri solum declarationem naturalis præcepti de matrimonio, non verò præceptum positivum de illo; idque non levi conjectura constare, ex occasione quâ dicta sunt verba illa Genes. 1. & iterum post diluvium quando revera vigeat naturale præceptum. Adde tamen cum Basilio Pontio, declarationem illam ad modum benedictionis prolatam fuisse à Deo, ex amore erga genus humanum, cujus propagationem volebat, ut constet ex sacro textu, ubi sic dicitur, *Benedixitque Deus illis, & ait: Crescite & multiplicamini.* Unde Augustinus 14. de civit. cap. 12. *Nos autem nullo modo dubitamus; secundum benedictionem Dei crescere & multiplicari, donum esse nuptiarum.* Et paucis interpositis: *Huic quippe operi Dei etiam benedictio subjuncta est.*

Obijcies quartò contra eandem conclusionem: Omne præceptum naturale, quodcumque illud sit, vel continetur in decalogo, vel saltem ad aliquod ex præceptis in eo contentis reducitur: Sed præceptum de matrimonio, neque continetur inter præcepta Decalogi, neque apparet ad quod ex præceptis in eo contentis reducatur: Ergo non est naturale, sed positivum.

Huic objectioni tripliciter respondent Theologi: Quidam enim dicunt, præceptum de matrimonio reduci ad præceptum de amore sui, quod est primum ad præcepta decalogi; homo enim ex amore sui intendit seipsum conservare, eo modo quo potest; cumque non possit perpetuò se conservare in individuo, intendit conservare suam speciem. Alii volunt quod reducatur ad præceptum de non occidendo; sicut enim ille qui non succurrit pauperi extreme indigenti, dicitur illum occidere, juxta illud Ambrosij: *Si non paristi, occidisti*, ita qui in extrema necessitate non contrahit

contrahit matrimonium, propter conservatio-
nem speciei, occidere dicitur. Alii demum alle-
runt, praeceptum de matrimonio reduci ad prae-
ceptum de dilectione proximi, quia conservatio
speciei, & multiplicatio ejus, veluti pertinet ad
bonum proximi. Omnes istae sententiae probabi-
les sunt, licet tertia videatur probabilior.

36 Ex dictis intelliges, falsam esse aliquorum sen-
tentiam, qui docent praeceptum de matrimo-
nio revocatum fuisse ante diluvium, sufficienter
multiplicato genere humano, & post diluvium
iterum fuisse latum, quando Deus dixit Noë &c
filiis ejus: *Crescite & multiplicamini, & replete ter-
ram.* Cum enim praeceptum de matrimonio ex
jure naturali ortum habeat, semper obligavit,
licet non pro semper, & pro omni differentia
temporis (quod ceteris praeceptis affirmativis
commune est) subindeque nunquam fuit revo-
catum, licet aliquando ejus obligatio cessaverit,
quando nimirum sufficienter multiplicatum
fuit genus humanum, & post diluvium rursus
obligare coeperit, quia tunc adfuit necessitas
propagandi genus humanum.

37 Querunt hic aliqui, an in casu quo periculum
esset, ne genus humanum periret, tenerentur
Monachi, non obstante votorum obligatione,
ad contrahendum matrimonium? Cui quæstioni
Soto & Victoria affirmativè respondent: Si e-
nim (inquiunt) tempore necessitatis Religiosi
tenerentur defendere Rempublicam, a fortiori &
propagare genus humanum per matrimonium;
quandoquidem hæc propagatio est magis ne-
cessaria, quam defensio Reipublicæ. Alii verò
cum Petri & Ledesma negativè respondent, hoc
ducti fundamento. Præceptum de matrimonio
obligat quidem in extrema necessitate omnes
qui possunt subvenire tali necessitati, sed non
illos quibus hoc non licet, quales sunt voto so-
lemni religionis impediti: sicut enim extra tem-
pus extremæ necessitatis, potest quis absolute
tradere totam suam substantiam pauperibus, &
si postea fuerit extrema necessitas, excusatur à
præcepto elemosinæ. Ita similiter extra casum
necessitatis extremæ speciei humanæ propaga-
ndæ, possunt aliqui se totos Deo absolute per vo-
ta solemnia consecrare, & si postea adesset ex-
trema necessitas contrahendi matrimonium,
excusarentur ab ejus præcepto. Neque exem-
plum de obligatione eorum ad defendendum
Rempublicam, oppositum concludit; defensio
siquidem Reipublicæ non est contra eorum
professionem, sicut usus matrimonii adversatur
totali eorum consecrationi Deo. Qui modus di-
cendi videtur probabilior. Verum hic casus
plane metaphysicus est, unde in ejus resolutio-
ne diutius immorari non expedit.

ARTICULUS III.

*Utrum polygamia, seu uxorum sub uno viro
pluralitas, sit contra finem matrimonij,
subindeque contra legem naturæ?*

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententiae.

38 Notandum primò ex D. Thoma infra quæst.
65. art. 1. in corp. quod illa actio dicitur es-
se contra legem naturæ, quæ non est conveniens

fini debito quem natura principaliter vel le-
gendariò intendit, vel quia omnino impossi-
bilem (ut nimia superfluitas vel defectus con-
stitutionis impedit salutem corporis, quæ est prin-
cipalis finis conjugationis, & bonam ita modum
in negotiis exercendis, quæ est finis ejus se-
cundarius) vel quia facit difficilem aut minus de-
centem pervectionem ad finem principalem vel se-
cundarium; sicut inordinata comestio quantum
ad tempus indebitum, aliquando nocet corpo-
ris sanitati, licet eam non omnino destruat.

Notandum secundò ex eodem S. Doctore
idem matrimonium triplicem finem habere, pri-
mum principalem, scilicet proles procreationem
& educationem, qui quidem finis competet so-
mini secundum naturam sui generis, unde & a-
liis animalibus est communis, ut dicitur Ethic.
Alii secundarium, qui consistit in mutuo obse-
quio, in communicatione bonorum & operum
inter conjuges; & hinc in solis hominibus, non
verò in aliis animalibus reperitur. Denique ma-
trimonium, ut est inter fideles nova legalium
finem nobiliorum & præstantiorum habet, nem-
pe significationem conjunctionis Christi cum
Ecclesia, sub qua ratione habet quod sit Sacra-
mentum novæ legis, à Christo institutum ad
significandam & repræsentandam ineffabilem
sanctam unionem juxta illud Apostoli ad Eph. 5.
*Sacramentum hoc magnum est, quod antequam
Christo & in Ecclesia. Primum sive (inquit S. Doct.)
respondet matrimonio hominum, inquantum est
secundum, inquantum est hominibus, inquantum
fidelibus.*

His prænotatis, antequam referamus senten-
tias, & veriores seu probabiliores eligamus,
duo adhuc præsupponenda sunt, in quibus omnes
Theologi conveniunt. Primum est, pluralitatem
virorum sub una uxore, esse contra legem natu-
ræ, cum sit contra utrumque matrimonij finem,
primarium & secundarium. Contra primarium
quidem, qui est proles procreatio & educatio,
quia diversorum virorum heterogenia seminum
mixtio, vel prorsus impedit procreationem pro-
lis (ut constat in meretricibus, quæ ob hujusmo-
di diversorum seminum mixturem steriles effi-
ciuntur) vel incertam reddit prolem, ex parte
patris, cui potissimum educanda proles cura in-
cumbit. Contra secundarium vero, qui est pa-
cifica familiarum gubernatio; quia pax & tranqui-
litas familiarum, sub gubernationum pluralitate ser-
vari nequit. Unde nullam unquam legem vel consue-
tudinem permissum fuit, unam mulierem habere
plures viros, ut ait S. Thomas art. citato ad 7.
& 3. contra Gentes cap. 124. & illius expedit
Augustinus libro de bono conjugali cap. 17. his
verbis: *Non sicut uni viro plures habere debent uxores,
ita a uni femina plures viros, nec prorsus
sunt, si forte illa parere posset, ille generare non possit.*
Occulta enim lege natura amant singularitatem,
quæ principatur. Et paulò post: *Ducem seu pa-
tris maritus vivis, nullam legitimam servilem
rationem plures autem feminas a viro legimus con-
jugatas.*

Secundum quod omnes et certum supponunt,
est, non solum pluralitatem virorum sub una uxore,
sed etiam pluralitatem uxorum sub uno viro,
repugnare fini quem matrimonium habet in lege
Evangelicæ; quia cum carnis unitatem tollat, illa
tamque in plures dividat, significare & repræ-
sentare nequit conjunctionem Christi cum Ecclesia,
quæ est una. Unde S. Thomas 4. contra Gentes
cap.